

УДК 398: 793

DOI <https://doi.org/10.32840/1992-5786.2019.67-1.17>**Чжан Гомінь**аспірант кафедри загальної педагогіки і педагогіки вищої школи
Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди

ТРАДИЦІЇ НАРОДНОГО ТАНЦЮ В КИТАЙСЬКІЙ НАРОДНІЙ РЕСПУБЛІЦІ

Актуальність теми дослідження зумовлена необхідністю вивчення особливостей розвитку національних хореографічних традицій Китаю, що володіють вираженою специфікою і відображають самобутню естетику народу. Танець – один із найперших видів мистецтва людської цивілізації, який відображає генетичний код нації, яка його створила й продовжує продукувати як прояв національної свідомості, волі, інтелекту, характеру, темпераменту.

У статті розкрито особливості одного з найвиразніших видів народного танцю в Китаї – північно-східного «янге» як улюбленого китайцями виду танцю на відкритому просторі, що має техніку вищого рівня. Цей танець має гаряче, гостре, сильне, з почуттям гумору, стійке, живе та грайливе забарвлення, а сильні звуки, яскравий ритм і гарячі рухи створюють радісний настрій. Його унікальний стиль й особливості руху виражають естетичні звички народу північно-східного Китаю.

З'ясовано традиції дайських народних танців (південна частина китайської провінції Юньнань). За історію свого існування цей народ створив такі яскраві танці: «танець гагуан», «танець барабану ніг слона», «танець павича» тощо, які широко розповсюджені в Дайському районі. Танцювальні пози в цих танцях вишукані та красиві, вони передають відчуття скульптури, миттєво зупиняються. Усі вони дуже сором'язливі й тихі.

Виявлено специфіку танців корейського народу, який проживає переважно в провінціях Дзилін, Ляонін і Хейлуцзян. Серед найвідоміших його народних танців варто зазначити «сільськогосподарський танець», «танець довгого барабану» і танець, котрий є суттю корейського народного танцю, – «танець монахів». Естетичні характеристики корейського танцю виражаються в способах переміщення, які є стабільними та з малорухомою верхньою частиною тіла, колоподібних рухах рук, використанні дихання як продовження руху й розвитку. Як символ щастя й чистоти корейський народ дуже шанує журавлів, їх білий колір і легкі, спокійні та красиві рухи.

Визначено особливості народних танців, їх вплив на корейське суспільство та сприяння створенню сучасних зразків і шедеврів хореографічного мистецтва.

Досліджено педагогічні основи розвитку національних традицій хореографії Китаю та цілісного виду мистецтва хореографії в контексті передачі досвіду художньої творчості.

Перспективи розвитку дослідження вбачаються у з'ясуванні ролі народного танцю у формуванні особистості китайського школяра.

Ключові слова: етнос, особливості, танець, хореографія, Китай.

Постановка проблеми. В історії і в суспільному житті кожного народу є цілий комплекс видів мистецтв з певними естетичними характеристиками, які виражають його життя, почуття й емоції. З огляду на роль Китайської Народної Республіки в міжнародних стосунках XXI століття виникає потреба у вивченні компонентів культурної спадщини цієї країни. Результати застосування ідей та образів китайської художньої культури особливо відчутні в хореографічному мистецтві. Самобутність танцювальних традицій китайського народу криється в багатстві форм і регіональних культурних контекстів.

Китайські національні традиції хореографії – явища культури з виключно тривалою історією, що увібрали в себе народні основи танцю, придворні танці, мистецтво китайської опери, елементи бойових мистецтв і китайської філософії. Розвиток китайських національних традицій хореографії відбувався від покоління до покоління, від однієї історичної епохи до іншої, і у своєму сучасному вигляді вони є комплексом традиційних основ, оформлених у струнку систему, вивчення і збереження якої – одне з пріоритетних наукових напрямів для КНР. Національні традиції хореографії Китаю визнані нематеріальним культурним надбанням країни.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Наукові дослідження народних танців та етнохореографії XX століття належать С. Гребенщікову, М. Жорніцькій, О. Климову, Н. Надеждіній, А. Смирновій, Т. Устиновій, М. Хворосту, Ю. Чурко та ін. У працях китайських (Ян Хун Нян, Ціо Лі, Ма Ге Шунь, Сюй Дин Чжун та ін.) та українських авторів (О. Бойко, К. Василенко, В. Волчукова, М. Колеса, Л. Косаковська, С. Легка, А. Пазовський, К. Пігров та ін.) розглядаються загальні проблеми хореографічного мистецтва. Однак поза увагою

дослідників залишається питання характерних і виразних особливостей етнічних танців у Китаї. Це зумовило **мету статті** – виявити традиції народних танців Китайської Народної Республіки.

Виклад основного матеріалу. Танець – дуже ранній вид мистецтва для кожного народу, найтриваліший в історії, найрозповсюдженіший і прямий для висловлення емоцій, а також найкращий для демонстрації національних особливостей, прояву національного характеру й естетичних смаків. Люди будь-якого народу, коли чують знайому їм музику або танцювальний ритм, відчувають те, як цей ритм доходить до всіх частин тіла та суглобів. У ритмі цього танцю тіло природно рухається. Це конкретне вираження інстинкту естетичної свідомості певної групи людей. Оскільки різні народи живуть в різних географічних, політичних умовах, у них різна історія, релігія і народні звичаї, формуються стилі з різними національними та локальними особливостями. У багатьох танцювальних стилях закладений естетичний смак народу та його естетичні характеристики.

Основним чинником формування народного танцю є, на думку О. Помпи [6, с. 217], сусідство етносів. Танець, який дає змогу виразити та охарактеризувати колорит культури народу, залежить від регіональних особливостей, культурно-історичних, соціально-економічних умов життя.

Народний танець – це фольклорний танець, який виконується у природному середовищі і має певні традиційні для своєї місцевості рухи, ритми, костюми тощо. Термін «народний танець» стосується танців, які значною мірою пов'язані з традицією та зародились у ті часи, коли існували відмінності між танцями простого народу і танцями вищого суспільства. Також цей термін застосовується щодо танців, які мають історичне значення в європейській культурі й історії [8, с. 110].

Історія китайського танцю протягом багатьох століть безпосередньо пов'язана з національною історією Китаю. За артефактами, що збереглися до нашого часу, можна стверджувати про те, що спочатку танець був формою поклоніння імператору. За допомогою танців показувалася військова міць імперії й духовне багатство нації. Пізніше танець став розважальним дійством. Танець з рукавами – це традиційний танець Пекінської опери і сучасний китайський класичний танець. Цей стиль успадкований саме з вистав опери. Найбільш відомий і популярний танець із рукавами – це «Сюань Цзи». Віяло, меч і рукави стали своєрідними символами китайського танцю. Танець із мечем символізує мужній характер, під час його виконання повільні плавні рухи з мечем змінюються швидкими, різкими. В епоху династії Тан танець із мечем виконували жінки.

До ХХ ст. китайський традиційний танець умовно можна було поділити на дві великі катего-

рії – народний танець і сценічний. Сценічні танці виконувалися в палаці імператора і втілювали образи поезії, художнього мистецтва та скульптури того часу, тому китайські танці є такими витонченими й багатими, утім, як і будь-яка традиційна форма китайського мистецтва [9].

Традиційно і в китайському сценічному, і в національних китайських танцях рухи йдуть по спіралі й колу, тому що в китайській культурі коло символізує гармонію. Крім того, китайському танцю притаманне специфічне підкреслення рухів рук і положень пальців, а також координація очей і рук.

У підґрунті китайського танцю присутні три незвичних для західної людини елементи – цзин (концентрація), ци (вияв енергії) і Шень (дух). Ці естетичні поняття прийшли в танець із трьох основних релігій Китаю – даосизму, конфуціанства й буддизму, що становлять культурну основу китайської цивілізації.

У сучасному Китаї значно розширюються основи розвитку національних традицій хореографії. Особлива увага приділяється збереженню традицій народного танцю, тому що він входить до числа найбільш значущих компонентів традиційної китайської культури. У середній школі існують спеціальні хореографічні класи з поглибленим вивченням народного танцю [5]. Хореографія в Китаї існує як синтетичне мистецтво, у якому переплетені духовно-релігійні ідеї, елементи бойового мистецтва, акробатики та народні традиції. Такий симбіоз елементів надає унікальності танцювальній культурі Китаю. При цьому не втрачаються традиції народу [6].

Китай є багатонаціональною країною. Розумний, емоційний китайський народ з давніх-давен створює танцювальні рухи з різноманітними жестами, щоб виразити та продемонструвати емоції, передати різні навички тощо. Національні народні танці створювалися колективною творчістю народних мас упродовж тривалого історичного процесу. Вони існують у межах своєї національної культури, більша їх частина – це сценічні експромти, основна їх функція – це власна розвага, їх стиль є відносно стабільним. Вони безпосередньо висловлюють думки й почуття, ідеали й спрямованості народу. Залежно від способу життя, накопичених звичаїв і звичок, історії, релігійних вірувань, а також природного середовища різних національностей і різних районів утворилися різні етнічні стилі й локальні особливості. Оскільки кожна нація має власний стиль народного танцю, ці танці мають велике значення для тренувань [4].

Одним із найвиразніших видів народного танцю в Китаї є «янге». Північно-східне «янге» має довгу історію, здебільшого воно розповсюджене в трьох північно-східних провінціях Китаю. Це улюблений китайцями вид танцю на відкритому просторі, який має техніки вищого

рівня для танцювальних виступів. Північно-східне «янге» гаряче, гостре, сильне, з почуттям гумору, стійке, живе та грайливе. Такий унікальний стиль і особливості руху виражають естетичні звички народу північно-східного Китаю. Сильні звуки, яскравий ритм і гарячі рухи створюють радісний настрій. Зурна і барабан є незамінними інструментами для північно-східного «янге», унікальний барабанний дріб зазвичай використовується для акомпанементу під час зміни емоцій чи в кінці танцю [3, с. 86]. Рухи північно-східного «янге» гнучкі, спритні, енергійні та могутні, для кроків потрібно швидко рухатися або міцно стояти на підлозі, коліна згинаються й розгинаються коротко й еластично, пояс погойдується і дає силу руху верхній частині тіла, а плечі виконують роль центральних точок для кружляння. Різнокольорові хустинки мають вирізняльні місцеві особливості, це важливий засіб для висловлювання почуття й емоцій [3, с. 122]. Вони бувають декількох таких видів: внутрішні зав'язані хустинки, зовнішні зав'язані хустинки, внутрішні листові хустинки, зовнішні листові хустинки, хустинки з дрібними квітками тощо. Після створення Нового Китаю північно-східне «янге» стало розвиватися особливо активно. Було знято багато телевізійних передач з «янге» нового типу, наприклад, «Танець з віялами», «Велике «янге», «У фруктовому саду» та ін. З 1980-их років «янге» вийшло за межі північно-східного Китаю, його люблять не тільки у всій країні, а й за кордоном, воно здійснює вплив на всі стилі танців. Яскравим прикладом є ансамбль «Серп місяця п'ятої сторожі», який став незвичним танцювальним колективом, бо вивів старе національне «янге» на сцену високого мистецтва, завдяки чому став популярним у наш час.

У південній частині китайської провінції Юньнань (землі Дайського автономного району Сішуйаньбаньна) проживає народ дай. За історію свого існування цей народ створив яскраві дайські народні танці «з природним ароматом», наприклад, «танець гагуан», «танець барабану ніг слона», «танець павича» тощо, які широко розповсюджувалися в Дайському районі. Танцювальні пози в цих танцях вишукані та красиві, передають відчуття скульптури, миттєво зупиняються. Усі вони дуже сором'язливі й тихі. Стиль виступів танцюристів чуттєвий і багатозначний. Дайські народні танці потребують вигину всіх суглобів тіла і рук, що формує унікальні «три повороти». Танцювальні пози цілком демонструють тиху красу та граційність дайських дівчат. Під час танцю ноги зазвичай перебувають у напівзігнутому стані, коліна рухаються у вигині, згинаються й розгинаються. Згинаючись і розгинаючись, усе тіло тремтить згори донизу – це основний рух дайських танців. Рухи верхньої частини тіла танцюриста – це

здебільшого кружляння та гойдання тіла, разом із диханням кружляє та гойдається пояс. Коліна гнучкі, п'яти виступують назад, удари швидкі, ноги стійко та твердо опускаються на землю. Стегна коливаються ліворуч і праворуч разом із кружлянням тіла, утворюючи динамічну танцювальну позу «три повороти». Рухи рук – це переважно гнучкі поштовхи, витягування та перевертання долонь, які демонструють внутрішню гнучку силу [4].

Стиль дайських народних танців утворився відповідно до естетичних уподобань цього народу (наприклад, «танець павича» – це типовий представник танців дайського народу, а також конкретне вираження його естетичних особливостей). Дайський народ дуже любить павича, він убачає в ньому символ удачі, щастя й краси, павич для нього є національним тотемом. Танцювати «танець павича» означає показати свій національний характер, висловити ідеали [4].

Корейський народ є однією з національних меншин Китаю, він проживає переважно в провінціях Дзилінь, Ляонін і Хейлунцзян. Корейський етнос має давні художні традиції народного мистецтва, він славиться своїм співом і танцем. Цей народ відомий як народ пісень і танців. Серед найвідоміших народних танців варто відзначити похвалений танець для святкування збору урожаю, що має назву «сільськогосподарський танець», виразний і ніжний танець з напоясним барабаном під назвою «танець довгого барабана» і танець, котрий є суттю корейського народного танцю, – «танець монахів».

Корейський народ має чотири тисячі років історії та культури. За цей час сформувався його працелюбний, скромний, стриманий і щирий характер. Корейські жінки мають ніжний, мовчазний і рішучий характер. Корейський національний характер та емоції виражаються в танцювальному мистецтві, унікальному й неповторному. Жінки танцюють гнучко, граційно й ґрунтовно, чоловіки – стійко, вільно, з почуттям гумору. Естетичні характеристики корейського танцю виражаються в способах переміщення. Оскільки в корейському народі є звичка носити речі на голові, у їхньому танці теж є така особливість. Зокрема, верхня частина тіла мало рухається і є стійкою. Стабільність є головним законом руху корейського народного танцю.

Що стосується нижньої частини тіла, а саме ніг, то вони швидко рухаються з повільним згинанням і розгинанням, кроки глибокі, впевнені та стійкі. Рухи рук можна виразити одним словом – «коло». Усі види рухів руками виконуються дугами, хвилями, у формі кола. Використання дихання є однією з головних особливостей корейського танцю. Танцюристи часто використовують дихання як продовження руху й розвитку і внутрішню силу, щоб керувати рухом. Особливості дихання керують кроками, згинанням і розгинан-

ням колін, усім тілом до пальців рук і ніг. Усі рухи відбуваються в одному ритмі, дихання також формує перебіг та наслідування танцювальних поз.

Танцювальному стилю цього народу відповідають естетичні характеристики. Символом щастя і чистоти корейський народ вважає журавлів, він шанує їх білий колір і легкі, спокійні та красиві рухи. З огляду на це вони обрали для національних костюмів білий колір і поєднали його з красивими, ніжними, м'якими й довгими рухами народного танцю. Рухи в статичності, ніжність у твердості – відображення легких й вишуканих журавлів [7]. Цей естетичний смак знаходить своє відображення в мистецтві танцю через рухи «кроки журавля», «великі кроки журавля», «середні кроки журавля» тощо. У кроках журавля і рухах рук, наче порухах гілок верби, поєднуються статичні й динамічні характеристики. Танцівники рухаються спритно й вільно, зупиняються вільно й вишукано. Це схоже на розквітлу квітку, що поширює тонкий, стриманий й ніжний аромат.

Висновки і пропозиції. Культура, традиції, побут китайського народу утворили умови для зародження, створення самобутніх і неповторних танцювальних форм національного хореографічного мистецтва, яке вирізняється зображально-виражальними, формально-технічними засобами, аудіовізуальною репрезентацією. Особливості народних танців відображають дух народу, його смаки й уподобання, сприяють створенню сучасних зразків і шедеврів хореографічного мистецтва.

Дослідження педагогічних основ розвитку національних традицій хореографії Китаю має особливе значення для теорії та історії педагогіки, адже воно може показати чинники становлення автентичних умов і методів передачі майстерності, розвитку цілісного виду мистецтва хореографії в контексті передачі досвіду художньої творчості.

До перспектив подальших досліджень належить питання з'ясування ролі народного танцю у формуванні особистості школяра Китайської Народної Республіки.

Список використаної літератури:

1. Голдріч О.С. Хореографія. Основи хореографічного мистецтва. Основи композиції танцю. Львів : Сполом, 2006. 172 с.
2. Зайцев Є.В., Колесниченко Ю.В. Основи народно-сценічного танцю : навч. пос. для ВНЗ культури і мистецтв I–IV рівнів акредитації / вид. 2, доопрац. і доповн. Вінниця : Нова книга, 2007. 416 с.
3. Ли Ж. Методика обучения китайских национальных и народных танцев. Шэньян : Ваньцзюань. 2006. 208 с.
4. Люй Инь. Характерные черты китайских народных танцев. *Наука и современность* : материалы IX Международной научно-практической конференции, 2001. Новосибирск : Издательство Центра развития научного сотрудничества. Ч. 1. С. 86–91.
5. Максименко А.І. Хореографічна освіта в Китаї: традиції та сучасність. *Актуальні питання мистецької освіти та виховання*. 2014. № 1–2 (3–4). С. 105–113.
6. Помпа О.Д. Чинники формування народних танців. *Актуальні питання культурології*. 2016. Вип. 16. С. 215–218.
7. Чжитао Пан. Пособие и методы обучения китайских народных танцев. Шанхай : Шанхайское издательство музыки. 2001. С. 331.
8. Шариков Д. Стилістичні різновиди народного танцю в світі. *Вісник Львівського університету. Серія «Мистецтво»*. 2014. Вип. 14. С. 110–119.
9. Сісі Я. Міфопоетична символіка лотоса в хореографічній культурі Китаю. *Танцювальні студії*. 2018. Вип.2. С. 52–60.

Zhang Guomin. Folk dance traditions in the people's republic of China

The topicality of the research is conditioned by the need to study the peculiarities of the development of Chinese national choreographic traditions that are characterized by a pronounced specificity and reflect the original aesthetics of the country. Dance is one of the first art forms in the human civilization that reflects the "genetic code" of the nation that created it, and continues to produce it as a manifestation of the national consciousness, will, intelligence, character, temperament.

The article reveals the peculiar features of one of the most distinctive types of folk dance in China – the northeastern Yang as a Chinese favourite dance style in the open air, with high-level techniques. This dance has a hot, sharp, strong, humorous, steady, lively and playful character; the loud sounds, bright rhythm and hot movements create a joyful mood. Its unique style and specific movement express the aesthetic habits of the people of Northeast China.

Traditions of Dai folk dance (the southern part of Yunnan province in China) have been clarified. Over the entire history of their existence Dai people have created such vivid dances as "gaguan dance", "dance of elephant's feet drumming", "peacock dance" etc. which are widespread in Dai area. Stances in these dances are sophisticated and beautiful, reflect a sense of sculpture, instantly stop; they are all very timid and quiet.

There has been identified the dance specificity of the Korean people, who live mainly in the provinces of Jilin, Liaoning and Heilongjiang. Their most famous folk dances that are worth mentioning include "Agricultural dance", "long drum dance" and dance, which is the essence of Korean folk dance – "monks' dance" belong. The aesthetic characteristics of the Korean dance are expressed in the ways of movement that are stable

with the stiff upper part of the body, circular movements of the hands, the use of breathing as a continuation of movement and development. Korean people are very fond of cranes as a symbol of happiness and purity, their white color and light, calm, beautiful movements.

It was identified the features of folk dances, their influence on Korean society, and the promotion of new contemporary designs and masterpieces of choreographic art are identified.

It was investigated the pedagogical foundations of the development of national choreography traditions of China and the holistic form of choreography art in the context of transferring the experience of artistic creativity.

The prospects for future study are seen in explaining the role of folk dance in shaping the personality of a Chinese schoolboy.

Key words: *ethnos, peculiarities, dance, choreography, China.*